

Створивши суспільство, людство впродовж усієї своєї історії потерпає від диспропорцій, суперечностей та конфліктів соціального життя, намагаючись їх розв'язати. Стійка здатність людини бути ворогом самій собі не може не вражати неупереджений розум. Як знайти баланс соціальних інтересів? Яким чинникам мають бути підпорядковані суспільні стосунки, щоб конфлікти не виникали чи, бодай, обмежили свій руйнівний ефект? Як зробити спільне буття людей запорукою їхнього продуктивного розвитку, а не повсякчасним жорстоким випробуванням?

Відповіді на ці питання шукали кращі уми людства і виробили чимало потужних концепцій. Однак, долаючи за допомоги їх наявні суперечності (будьмо вірити у спроможність розуму знайти розв'язання найгостріших проблем), люди невдовзі наражались на іншу конфігурацію соціальних напружень та розламів. Інколи ідеї та теоретичні побудови, що мали стати ліками проти найгірших хвороб суспільства, самі ставали інспіраціями руйнівних конфліктів та безжалсної боротьби. Ніхто не поррахував, на чієм сумлінні більше жертв — від корисливих, злостивих інтересів чи від фанатично відстоюваних істин, що обіцяють всезагальне благо?

Вчення Маркса втрапляє в осердя цих питань. Ледь згадавши його ім'я, треба ставити крапку, бо одразу виникає — якщо зважити на весь інтелектуальний простір — бурхлива полеміка з приводу змісту і значення теоретичного спадку, мабуть, найвпливовішого мислителя ХІХ століття. Справді, мало хто з філософів був прочитаний у такий різний спосіб, із крайді відмінними, навіть протилежними висновками з його концепцій. Тим паче мало тих, чії ідеї не залишалися, зрештою, в межах теоретичної дискусії, а втілювалися в життя так масово, масштабно і з таким завзяттям. Упродовж останніх півторасти років Маркс був постійним інгредієнтом і жаху, і надії людства.

Крахи комуністичної утопії, втіленої в систему «реального соціалізму», наприкінці минулого, ХХ століття, начебто підвів риску під актуальністю Маркса. Однак хоч би як ми оцінювали історичний ефект його вчення і пов'язаного з ним явища марксизму, Марксів проблематика гострих соціальних суперечностей та конфліктів продовжує терзати сучасний світ. Понад те: якщо зважити на диспропорції розподілу світового багатства, вони ніколи не були такими кричущими, як нині. Чи реактуалізує це Маркса? Як виглядають Марксіві пояснювальні схеми та соціально-філософські рецепти у річущі проблем, що їх переживає глобальне людство? Ці та суміжні питання були в центрі обговорення, організованого «Філософською думкою».

Згадуючи суперечливу постать Маркса в рік його двохстлітнього ювілею, ми керуємося аж ніяк не меморіальними мотивами. Марксів спадщина, її вплив та відлуння в інтелектуальній та соціальній історії містять чимало парадоксів та повчальних уроків. Нехтувати ними у світлі нинішніх викликів та конфліктів, властивих глобальному світу, просто необачно.